

GORIŠKI LIST

«Goriški list» izide vsako sredo in soboto zjutraj. —
Uredništvo in tiskarna v Gorici, Corso Verdi štev. 47.
Telefon štev. 292.

Gorica, dne 15. julija 1944.

Oglasi se zaračunavajo po ceniku.
Bančni konto pri Cassa di Risparmio
Gorica.

Slovenska akademija

Ali ste kaj slišali o Slovenski akademiji v Gorici?
Izvajali bodo Smetanovo »Prodano nevesto« in še marsikaj. Kraj in čas bomo naknadno objavili v našem listu.

Vrnimo narodu sloves poštenja!

Zgodovina je najboljša učiteljica človeštva. Da je to nepobitna resnica, nam pričajo razni zgodovinski dokazi. Žal pa, da človeštvo v raznih borbah, ki se danes vršijo po širnem svetu, ne misli več na nauke zgodovine. Sovražstvo, zavist, duh teme so izpodrinili zdravo miselnost med narodi. Naš mali slovenski narod je žal tako globoko zabredel v tej grozni borbi, da v tem oziru tekmuje z drugimi velikimi narodi. Naše zablode uničujejo vse, kar je bilo našemu narodu v čast in ponos. Vsa svarila treznosti in zdravo miselnosti domoljubov nič ne zaležejo. In vendar, če dobro premislimo, je naš narod v preteklosti pokazal in dokazal razne vrline: te vrline so tuje občudovali in spoštovali ter o njih tudi mnogo pisali. Kaj pa danes? Nihče izmed nas ne bi nikdar v svoji najbujnejši domišljiji slutil, da bodo sinovi našega malega delavnega in krščanskega naroda postali rabelji, morilci lastnega brata, brata s katerim sta skupaj rastle, se igrali, študirali, delovali. In kako so prišli tako daleč? Peščica mednarodnih zločincev izšlo-lanih ljudi zahteva od lastnih bratov, da morajo tudi oni postati bojovníki zablode in teme. Ker pa je miselnost brata pravična in poštena in zato noče uklopiti glave krivičnim ideologijam, ga proglajajo za narodnega izdajalca, ovaduha in proti njemu gre vsa satanska sila, dokler ne postane žrtev nasilja. Mi vsi vemo, da je svoboda nekaj lepega. Celotni Bog jo spoštuje. Toda gorje nam, če bi zavladovala svoboda pod pritiskom terorja. To ni svoboda, pač pa suženjstvo. Bili so časi in so še, ko je višja Previdnost tepla človeštvo z raznimi telesnimi boleznimi, a danes v toliko proslavljeni kulturni dobi je božji Previdnosti dopadlo kaznovati gotove množine ljudi s tem, da so se jim zdobili v možganih mikrobi, ki jih lahko imenujemo mikrobji zablode — ki pa so za vse narode tako nevarni, kakor je bila svoj čas kuga ali kolera. Za uničenje teh mikrobjev je samo ena pot: krepko pobijanje mikrobjev, zlasti s časopisjem, knjigami, javnimi predavanji itd. Res, borba je začela, toda treba je to borbo poostriiti. Slovenski narod ne bo nikdar propadel. Prebolel bo to hudo bolezen in vstal bo ves prenovljen, kajti njegov duševni organizem je še krepak. Znova bo začel sejati in orati, zidati porušena domovja, cerkva in gradove in zopet bo zavladovala ljubezen med brati. Ki

VOJNA V EVROPI

Hude izgube zaveznikov v Normandiji - Obrambni boji med Pripeton in Dvino - Sovražnikovi napadi v Italiji

Iz vojnih poročil nemškega poveljstva oboroženih vojnih sil posnemamo:

Dočim se je neprijatelj moral v področju Caen in na zapadu tega mesta radi težkih izgub omejevati na poostrene topniške akcije, je pri St. Lo zopet prešel v močan napad, katerega si je pripravil z bobnajočim topniškim ognjem in z uporabo močnih letalskih odredov. Naše čete padalec in pešcev so preprečile mnogobrojne poizkuse sovražnika, da razbije našo bojno črto in prizadele sovražniku težke izgube.

V področju med Saintemy in Vire, kakor tudi med Georges in obalo, je divjal večeraj cel dan ogorčen boj. Številni močni napadi neprijatelja so tu bili odbiti in nekaj infiltracij zajezjenih.

Nad invazijskim mostiščem in nad okupiranim zapadnim ozemljem je sovražnik večeraj izgubil 27 letal.

Na francoskih tleh je bilo večeraj uničenih 189 teroristov.

»V 1« še vedno ruši London.

V južnem delu ruske fronte so se izjalovili vsi lokalni napadi Sovjetov. Tudi v področju Kovel je sovražnik zaman napadal. Srednji del fronte je še vedno pozorišče težkih brambnih bojev, posebno med Pripeton in Dvino. Dočim so bili zapadno mesta Šara odbiti vsi sovjetški napadi, so se naše divizije na jugu Vilna zopet umaknile po trdih bojih. Pri Oliti so te čete prizadele sovražniku krvave izgube.

Posadka mesta Vilna je tu-

di večeraj krčevito branila vzhodni del mesta pred vsemi napadi sovražnika.

Pri Dvinaburgu vzdržujejo naše čete težke boje z močnimi sovražnimi edinicami. Vzhodno mesta Opocka smo odbili močne napade Sovjetov in zajezili lokalne infiltracije.

V vse brambne boje je posegalo naše bojno letalstvo in prizadelo sovjetom posebno pri Dvinaburgu in Vilnu izredno težke izgube.

Močna sovražna formacija bombnikov je večeraj zopet izvršila terorističen napad na Monakovo. Izrabila je ugodni vremenski položaj. Protiletalsko topništvo je sestrelilo 31 štirimotornih bombnikov. Po noči so posamezna angleška letala bombardirala rensko-westfalsko ozemlje.

V Italiji so se vršile pomembnejše vojne akcije le na obali ligurskega morja, kakor tudi jugozapadno mesta Città di Castello. Navzlic močnemu nastopu topništva, je uspeh teh napadov malenkosten. Večina njegovih napadov se je razbila ob močnem koncentričnem topniškem ognju ali pa v protinapadih.

Gorica, dne 14. julija. - V.R. Računi se gospodom invazijcem ne skladajo. Prišli so sicer na evropsko celino — plačali pa so tako krvavo vstopnico, da jim igra že začenja presedati. Dosegli so v enem mesecu, kar so si obetali v prvih treh dneh. Veliko bolj bi bilo za njih, ako bi bili Nemčiji verjeli... Oglašajo se že nepristranski ali celo Nemčiji sovražni glasovi, ki

previdno preiskujejo resnico in ta ni za Angloamerikance preveč ugodna. Ne more se jim zanikati začetnega uspeha, toda to še ni dovolj, posebno če je sila velika. In da imajo silo priznavajo tudi sami, posebno ko jim sedaj gode »V 1« svojo pošastno muziko. Tudi živci so orožje in ne ravno najmanj važno! Tudi uspehov nove ruske ofenzive ne more nihče zanikati. Treba pa malo premisliti — so li ti efektivni sad napora sovjetskih armad, ali so le posledica preračunljive že dobro znane nemške taktike, ki je že pokazala pred časom vso njeno veljavo? Vprašati je treba še, zamorejo li sovjeti vzdržati ritem teh operacij in so li pripravljeni na vsa presenečenja, ki jim jih brezdvomno že pripravljajo Nemci? V presenečevanju neprijatelja so namreč Nemci močnejši — to so že pokazali in tudi dokazali. Italijanska fronta v okviru teh bojev nima take važnosti. Služi kvečjemu za izčrpavanje neprijatelja in vrši tudi povsem dosledno to nalogo.

Dejstvo je, da Nemčija odbija napade in sicer povsod. Ako se tupatam umakne za nekaj kilometrov, ni to tako važno. Važno pa je neoporečno dejstvo, da napadi veliko več stanejo, kakor pač bramba. Tudi to dejstvo lahko hrani v sebi precej neprijetna presenečenja. Na vsak način se vojna približuje vrhuncu in sicer z zelo naglimi koraki. To dejstvo draži precej živce celega sveta. Nemški živci so pa še trdni, vsaj najtrdnjeji med trdnimi...

Kultura in civilizacija

Dialektični materializem, kakor se imenuje »filozofska« podlaga boljševizma in komunizma, ne pozna razlike med kulturo in civilizacijo ter smelo trdi, da je to vseeno, da sta to le dve besedi za eno in isto reč, ki naj služi boljševiško pojmovanemu »napredku« človeka, dasi ne povedo nikoli, kje in v čem bi ta napredek prav za prav obstojal. Prav lahko je s filozofskega stališča tako pojmovanje ovreči, saj ga razen Karla Marxa — ki pa ni bil filozof, temveč zloben gospodarski teoretik — noben od starejših, ne od mlajših, sodobnih filozofov ne zastopa, razen seveda tistih, ki »mislijo« na ukaz Moskve, katerih pa zopet sodobni miselni svet ne jemlje resno.

Seveda je velika razlika, pa še kako globoka, med civilizacijo in kulturo. Kultura, to je duh, to je lepota, vsebina, to je misel; civilizacija, to je snov, to je zunanja energija, to je oblika in forma. Kultura, to je vera in cerkev s svojim petjem, z božjo besedo; civilizacija, to je sosednja tovarna, to je kinematograf. Kultura, to je vsebina knjige, je lepa pesem, je žaloigra ali duhovita komedija, je dober zdrav roman; civilizacija, to je papir, je lepa vezava in je reklama za to knjigo. Kultura je lepa arhitektura palače ali hiše, civilizacija, to je kanalizacija pod njo in angleško stranišče, je električna napeljava, je plin in hišni zvonec. Kultura, to je zdrava kmetijska družina v svojem lastnem domu ob zdravi domači molitvi in slovenski besedi ter pesmi, civilizacija so hipoteke in obrestni računi, ki more hišnega gospodarja, je cesta pred hišo in na njej avtomobili, motocikli in vozovi. Kultura je ljubezen, s katero kmet obdeluje svojo zemljo, civilizacija je umetno gnojilo, ki ga stresa na njo.

Oboje nam je potrebno Slovencem, kultura in civilizacija. Ako izgubimo eno, izgubimo še drugo, sedaj, v tej veliki tekmi narodov, kdo bo obstal. Toda duh je bil pred snovjo in kultura pred civilizacijo. Še tako velika kultura more obstojati ob kar skromni civilizaciji, še tako velika civilizacija brez kulture pa pomenja moderno barbarstvo in poživinjenje, za kar je ravno dokaz sodobne Amerike. Vsa civilizacija ni delo civilizirancev, temveč kulturnih ljudi. Ljudje duha in ljubitelji resnice in lepote, ti so odkrili elektriko in parni stroj in tiskano črko, ti so preučili matematične in fizikalne račune, na katerih sloni to, čemur pravimo civilizacija. Vzemimo človeku duha, vzemimo mu kulturo, pa bo civiliziranec postal najprej stroj, potem žival, dokler ne bo žalostno propadel in poginil. Kulturni človek pa more obstojati še vedno brez večine dobrin sodobne civilizacije, zakaj lepe pesmi in dobra beseda so še vedno lepe tudi ob briljanju lojave sveče, lepše, kakor

Boljševizem na delu

Milan, 13. jul. Govornik degaullovske radijske postaje v Alžiru je primerjal sedanje življenje v Rimu z življenjem v taboriščih 30letne vojne. »Kreme so nabito polne, vojaki v različnih pisanih uniformah in v spremstvu bolj ali manj čudnih žena popivajo od jutra do večera. Kričanje in petje se čuje po ulicah v najrazličnejših jezikih. Trgovine so izropeane.«

Rimsko prebivalstvo, ki mu manjka najnujnejšega, kaže vsekakor malo razumevanja za to pohajkovanje angloameriških in barvastih čet. Stefani ugotavlja, da to potrjujejo vsi opazovalci in poročevalci.

Medtem je prišel v Rim, kakor javlja Stefani nadalje, boljševiški poveljnik Togliatti, ki je izdelal načrt za prevoz 250.000 italijanskih družin v Sovjetsko zvezo, da bi sodelovale pri »obnovi« Rusije. Nadalje nameravajo uvesti v Italijo po boljševiško organizirano »delovno službo«, ki bi, kakor je izjavil Togliatti, omogočila »pozitivno in moralno vplivanje na italijansko mladino.«

Protikomunistična razstava v Gorici

V ljudskem vrtu ob Verdijevem korzu vzbuja sedaj veliko zanimanje protikomunistična razstava, ki je dostopna pasantom, tako meščanom, kakor okoličanom. Razstava je sestavljena zelo pregledno. Na visokih in vidnih stenah so pripete strahovite fotografije o početju komunizma tako v Rusiji, kakor v Španiji so razstavljeni tudi fotografirani dokumenti o intrigah židovskega kapitalizma, židovske lažne kulture in mednarodnih spletk. Čeprav pojasnjujejo to razstavo samo italijanska besedila, vendar toplo priporočamo ogled tudi vsem Slovincem, saj govore razstavljene fotografije in slike dovolj razločno. K tej zanimivi razstavi se še povrnemo.

Severno-ameriška proizvodnja srebra

je padla od 54 milijonov unč v l. 1942. na 41.50 milijona v l. 1943. V prvih letošnjih mesecih je proizvodnja srebra še nadalje nazadovala.

Novo protitankovsko orožje

Berlin, 13. julija. V boju proti oklepnikom so poleg topništva važna tudi sredstva za boj iz bližine. Doslej so bile ročne granate in posebni naboji najboljše sredstvo za boj grenadirjev proti oklepnikom. V najnovejši dobi se jim je pridružil orožje, ki omogoča ta boj iz bližine tudi iz večje daljave. Zastopnik nemškega tiska so si ogledali nekatera nova orožja, ki so se na bojišču že obnesla.

To je predvsem takozvani »oklepniški strah«. Enostavna priprava, ki deluje na raketen principu, sliči cevi železnega dimnika, v katero polože granatni izstrelak. Vžig sledi brez vsake baterije s kondukcijiskim tokom. V varni oddaljenosti lahko grenadir izstrelji iz tega ročnega orožja svoj naboj ter tako uniči napadajoči oklepnik. Naboj, ki prebije vsak dose-danji tankovski oklep, izloči že zaradi velikanske vročine, ki jo razvija, vsak oklepnik iz boja. Ravnanje s pripravo je izredno enostavno, ker ni občutljiva ter se jo da brez posebnih težav uporabljati.

civilizirani plehki romani ob blešku električnih lestencev.

In vendar Slovenci ne smemo zanemarjati civilizacije, samo dobro jo moramo razlikovati od kulturnih dobrin. Zadnje dajejo smisel našemu življenju in pogoj za naš narodni obstoj, dobrine civilizacije pa nam krepe našo gospodarsko moč, večajo našo sposobnost v medsebojni tekmi narodov. Slovenci smo tako visoko kulturni narod, kakor civilizirani in na oboje smo ponosni, oboje moramo pospeševati in dvigati, tako svojega duha in svoje blagostanje, toda duha predvsem. Le tako se moremo in moramo Slovenci usposobljati za bodočnost, ki nas nedvomno še čaka.

-lr-

Kulturni obzornik

Slovenske založbe v Ljubljani so nam poslale v oceno več knjig, ki so izšle zadnje dni.

Založba »Slovenčeva knjižnica«, ki je last konzorcija »Slovenca« nam je poslala troje knjig.

Prva je Ivana Matičiča. »Fant s Kresinjo«. Je to zelo mikavna zgodba o »propadlem študentu«, ki pa se razvije doma, na domačem posestvu, v izvrstnega gospodarja, vzgled in pouk celi vasi. Simpatična osebnost v tej knjigi tudi postrtovalni in za ljudski blagor vneti učitelj Zele. V nasprotju z zdravjem in delom na deželi pa postavlja pisatelj mlakuže mesta Ljubljane in njen velesejem. Zanimiva povest je v sredi med realizmom in idealiziranjem, botrovali so ji Knut Hamsum, Jan Vrba, od domačih pa najbolj Finžgar in Malešič. Knjiga nudi čitatelju nekaj ur prijetnega oddiha, saj je Matičičev slog znan kot krepak že iz njegovih prejšnjih del, zlasti iz Petrinke, katere odloomek priobčujemo sedaj mi.

Povest »Vas« srbskega pisatelja Dušana Radiča v slovenskem prevodu je bistveno različna od Matičičeve, dasi tudi opisuje kmetško življenje. Radič opisuje strogo realistično, brez olepševanja, skoraj, kakor s fotografskim aparatom, pa te le pretrese žaloigra Obradovega posestva in nekaterih oseb tega kmetškega romana — saj povest že ne moremo reči. V povesti je tudi mnogo situacijskega humorja in krepkih primer, ki dajejo knjigi vrednost. Tudi prevod Franceta Jesenovca je izredno čist in nudi dober slovenski jezik.

O drugih knjigah prihodnjič kaj več.

C.K.

Program in dejstva

Zaključne besede.

(IV.) Še eno in morda najmočnejše dejstvo brani slovenski narod pred komunizmom. To je naša družina, naša lepa, nerazrušna slovenska družina, ki sloni na verskih načelih in je steber naše skupnosti in našega naroda. Malo je narodov, kjer bi bil družinski čut tako razvit kakor pri nas. Tozadevna dekadenca je pri nas še tako daleč, da si je sploh ne moremo zamisliti. Zato je popolnoma izključeno, da bi zamogli naši ljudje — razen nekaj perverznih izpriencev — odobravati sistem človeške družbe, ki naj razruši naše družine, ki so smoter in cilj vsakogar izmed nas, bajtarja, kmeta, delavca ali uradnika. Sleherni pojav komunistične tendence v našem narodu ne more zato biti drugo, kot sad absolutne politične nevednosti. Za srečo so ti pojavi vedno redkejši. Družina, vera, dom in narod so nerazrušni stebri naših naštetih dejstev in mi jih bomo odslej vrgli v obraz vsakemu, ki nas bo še žalil s komunisti.

Naslov teh člankov bi se moral pravzaprav glasil: Dejstva in program, ker šele sedaj v zaključnih besedah preidemo v objavo oziroma razjasnenje našega programa. Težko je v teh težkih časih podati brezkompromisno programno izjavo in tudi nimamo tega namena, ker v podrobnostih vsak program odvisi od časovnih okoliščin. Vendar pa nam že objavljene številke zaznačujejo jasno pot. Sli bomo to pot naprej. Pot dela za naš narod, za njegovo prebujenje, za povzdig naše raje iz bolesterne tmine preteklih let v jasnejšo luč. Zastopali bomo vsepovsod njegove naravne pravice. Naše trdno prepričanje je, da ni mogoča socialna svoboda brez narodne svobode in po tem načelu bomo gradili naš narodni dom, ne pa kakor naši »osvoboditelji«, ki so pričeli njega gradnjo pri strehi. Sli bomo preko vsakih zaprek in tudi preko vsake demagoške kritike. Za demagoge pri nas še ni čas. Našemu narodu je treba vrniti zavest, katere podlaga mora biti njegova kultura. Nadoknaditi moramo izgubljeni čas. Morda bo to presegalo naše moči. Nič ne de — sli bomo preko lastnih moči in ako bomo pri tem onemogli, se bomo naslonili na naše resnično narodne prijatelje. Hočemo pa — in to je glavna točka našega programa — prevzeti naš del

politične in kulturne vzgoje slovenskega ljudstva na Primorskem in mu s tem pripraviti pot do resničnega socializma, po katerem že eno stoletje hrepeni celokupno človeštvo. Na to pot pa bo naš narod stopil s popolno narodno zavestjo, enakopraven in enakovreden drugim narodom, ki niso bili prisiljeni utrpeti tako žalostnega zastoja kakor naš. Naš narod je že desetletja potreben obnove — takemu narodu pomeni vsaka še najbolj dobromisleča revolucija smrt. Zato se ne bojimo očitka, da smo reakcionarci. Mi smatramo pot našega naroda le prekinjeno in ne iščemo nove poti. Kvečjem iščemo novega sistema in zavračamo, kar se nam danes zdi zastarano in slabo. Ne pozabimo pa naših vzornih mož, ki so nam vedno bili kašpot. Ne stavimo njih imena na praporje naših armad — ta imena nam bleste v srcih, nam dajejo poguma in moči. Dajejo pa nam tudi smer, ki naj jo imajo naša stremjenja.

Želeli bi tudi postati apostoli mirnega sožitja v tej deželi. Kakor smo že povdarili, v tem ne odvisi vse od nas. Na vsak način bo vse naše delo namenjeno doseganju tega cilja, ki je za to deželo življenjske važnosti. Tudi v tem se ne bojimo kritike kratkovidnežev in sanjačev. Podlaga našemu delu so tako um in realizem, kakor navdušenje in poezija.

Zato naj narod — posebno inteligenti in polinteligenti — ne zahtevajo od nas, kar se ne strinja s tem programom in kar odgovarja le po časovnih razmerah ali tudi fiktivnih dogodkih razpaljenim strastem. Naša pot gre daleč mimo tega, do resnične narodne svobode, do duševnega blagostanja. Nočemo biti enodnevnic — naše delo naj gre v bodočnost, če treba tudi v brezkončnost, ker cilj je svet: Družina, vera, dom in narod!

-Kk-

Novo veliko jezero na Švedskem

Stockholm, 13. jul. V petek je švedski prometni minister Anderson otvoril največji jezero na Švedskem, s katerim so regulirali Luleaelven. Za jezom pri Suorvi, je sedaj nastalo jezero, ki spada med največja celinska jezera na Švedskem. Jezero ima okrog 290 kvadratnih km površine.

VAŽNOST MORSKIH SOLI

V človeški hrani ima kuhinjska sol izredno važno vlogo in človeštvo je tako od nje odvisno, da se zdi, kakor, da bi bila le malokatera stvar sploh užitna, ako ne bi imeli soli. Ako pa bi človek sploh nikdar ne užival v tej ali oni hrani soli, bi njegov organizem zelo trpel in bi človek pričel hirati. Pod pojmom sol si sicer kemija predstavlja mnogo obširnejši pojem, namreč sploh vse spojine kovin s kislinami in za kemika je na primer modra galica tudi sol, namreč bakrena sol žveplene kisline. Kar pa si navadni ljudje predstavljamo pod imenom sol je natrijev klorid ali kemično izraženo: natrijeva sol solne kisline. Je to ena najbolj preprostih spojin, kar jih pozna kemija, zakaj molekul te spojine vsebuje po en atom prvine kovine natrija in en atom klora, ki je sam na sebi plin, v soli pa je vklejen z natrijem v belo, kristalizirajočo snov, kakor jo poznamo.

Človeška hrana obstoji skoraj izključno iz organskih snovi, to je ogljikovih spojin, kakor so tošče, škrobi, sladkorji, beljakovine. Vse to dobimo in hkrati vse one prvine, ki jih telo potrebuje, torej tudi neorganske, kakor potrebni fosfor, kalcij, železo, litij, kalij, magnezij in še malenkost drugih, z uživanjem rastlin in živalskega mesa. Samo ene prvine rastlinska hrana ne pozna, mesna pa le malo, ki pa je nujno potrebna človeškemu telesu, namreč natrija in tega dobimo v soli, ki nam je najbolj užitna. Kuhinjska sol je poleg vode edina neorganska snov, ki jo uživamo neposredno. V soli iščemo torej prvino natrija, medtem, ko je klor za nas brez pomena, oziroma le tolikšnega, da veže natrij. Isto velja za živali, ki tudi hlepe po soli in zato celo človeku ližejo potne roke.

Glavni vir kuhinjske soli za človeštvo so rudniki in ne morje, kakor se vobče misli. Evropa sama ima precej velikih rudnikov soli, zlasti Nemčija in bivša Poljska (slovita Wieliczka), na Balkanu so ogromna nahajališča soli okoli Tuzle v Bosni in še drugod. Italija pa jih je imela na Siciliji in v južni Italiji. Te solarne so sedaj odpadle in prav za to se je obrok soli nekoliko skrčil in se je Italija pričela zatekati k drugemu viru soli, k morju ter je dovolila prebivalstvu celo kuhati v morski vodi, kar je bilo prej

zaradi monopolskih dohodkov prepovedano.

Kamena sol je bolj čista, skoraj kemično čista, kakor na morska. Tudi pridobivanje kamene, to je rudninske soli, je ceneje, kakor morske, ker zadnje zahteva veliko truda. Vendar se ponekod le izplača, zlasti v Istri in v Dalmaciji, pa tudi na nasprotnem bregu Jadranskega morja.

Sol je potrebna predvsem za vzdrževanje krvi v žilah, ker bi se sicer strdila, bi pričela razpadati in grozile bi ji še druge nevarnosti, ako ji ne bi dajali soli. Vendar je človeštvo postalo na sol že preveč pohlepno in je pravzaprav za zmerno vzdrževanje in ob zmerni prehrani potrebna le mala količina soli, niti ne tolikšna, kolikor je sedaj racionirana. Seveda navada je železna srajca in zahteve človeštva so sedaj večje. Pračlovek se je zadovoljeval s tem, da je pil svežo kri ubitih živali, si belil z morsko vodo in iskal slanice po gozdovih in stepah, ki na so v Evropi že zdavnaj zgubile, obstoje pa še v Aziji in v Ameriki.

V človeški krvi je sicer le malo soli, toda od te je 96 delcev natrijeve soli, po dva delca pa kalcijeve in kalijeve. Te kovine so zopet po navadi spojene z nekovinami klorom, bromom in jodom. Prav isto razmerje med natrijem, kalcijem in kalijem na eni strani ter klorom, jodom in bromom na drugi strani vlada tudi v morski soli, ki ima zato neprijeten, grenak okus (povzročata ga jod in brom) ter jo je treba zato čistiti, preden gre v konzum. Tudi jod je človeškemu telesu nujno potreben — njega pomanjkanje povzroča golšo in pogosto tudi kretenstvo, slabomnost. Zato obmorski narodi ne poznajo golšavosti, pač pa alpski. No sedaj tudi ti nimajo več golš, ker jim zdravniki predpisujejo jodovo sol. Jod in brom — ta je potreben zlasti za filmsko in fotografsko industrijo — pridobivajo največ na Norveškem iz morskih alg. Jod se namreč nabira v takozvani hipofizi, posebni žlezi, ki regulira človeške možgane, spojina broma in srebra pa tvori plast, ki je do svetlobe skrajno občutljiva in to izrablja fotografija.

Morske soli, poznamo jih torej več vrst, so za človeštvo prvovredne važnosti, nič manj, kakor kake druge važne rudnine.

-lr-

ČLOVEK - PLEN

Poročevalec Poerzgen je že mnogo pisal o teh taboriščih, ki jih je sam obiskal. Kanal Ledenegega morja, dela na severnih Soloveckih otokih so sad tega lova na ljudi. Vsak povod je bil dober, da so človeka odpeljali, ne da bi vedel kdaj in ako se bo kdaj vrnil. Kdo naj bi se čudil, ako so bili poslani v taborišča ukrajinski Nemci, Nemci z Volge, Nemci iz Kavkaza, ki so se že vdomačili v Rusiji in se tam vkoreninili? Saj je proti lastnim ljudem Rusija istotako brezobzirna. Potom prisilnega preseljevanja je spravi la v Sibirijo zadnjega leta kavkaška plemena Balkarov, Kabardinov, Karačajev, Osetov, Ingušev in Čečenov. Ponosna gorska plemena, ki so morala poginiti v stepah in v se je v Sovjetski Uniji vse dogajalo skokoma, ni bilo tu-

industrijskih podjetjih. Niso pač bila dovolj boljševiška.

Toda tudi brez tega vzroka so bile množine kmetov in delavcev prisiljene do preseljevanja. Industrija oboroževanja je bila sad načrta na papirju. Nastala so nova težišča. V letu 1914 je bilo v Sibiriji 300.000 ljudi. V letih 1921-1922, ko je izbruhnila velika lakotna katastrofa v Ukrajini, v področjih Wjatke in Astrakana in v enem delu azijske Rusije, je pobegnilo 900.000 ljudi na vse smeri, da najde kruha, zelja, prosa in sončnic. Zatem so začela mesta privlačevati ljudi, ki so kar rasla iz zemlje. Tu je pač bilo hrane in izstradani ljudje so kar drveli tja. Ker pa di v tem privlačevanju nikakega sistema. V bitki pri Umanu leta 1941 so bili zajeti regimenti nekaj pestrega. V

enem kijevskem regimentu so bili poleg Ukrajincev, Kirgizi, Armenci, Kalmuki, Uzbeki, Tartari in drugi Azijci. Bili so preje vsi zaposleni v neki industriji Kijeva. Mešanje plemen spada k političnim načelom boljševizma. Enolični človek z enoličnimi življenjskimi zahtevami in enoličnimi nazori je vzor boljševizma. Uradna sovjetska statistika navaja že leta 1929 narastek mešanij zakonov, posebno pri Belorusih (48,8%), Judih 39%, Armencih 27%, Kazakirgizih 15,32% in Ukrajincih 14,31%. Kako so torej morali biti premetani narodi v Sovjetski Uniji. Razlastitev, izkoreninjenje in razpad — to je razvojna stopnja novega življenja.

Sovjetska Unija je velika plantaža dela. Tu se dela poizkuse z motorji, z rastlinami in z ljudmi. Tu bo vedno dovolj »Trockistov«, »političnih nasprotnikov«, »kulakov«,

»internancev«, ker Sibirija, velika kolonija, vedno potrebuje ljudi, ki jih sicer ne more dobiti ne z obljubami, ne s prošnjami, ne z zvijačo. Nihče noče v barake, šotore, jarke ali dolbine. Politični proces naj dovede do prisilnega procesa. O neki priložnosti se je slišalo — tudi vojaki so to izvedeli — da za nekatere Russe Sibirija ni bila nekaj tako strašnega. Zakaj tudi ne? Saj ni v Rusiji več nikake privatne lastnine, saj vsi morajo živeti z najskromnejšimi zahtevami in človek, posebno ako je otopel in se je že vsemu odpovedal, tu ali onstran Urala enako vegetira. Kako pa bi Evropejec prestal tako preizkušnjo na svojem telesu in svoji duši? Ni le beda tlake, prisilnega dela, ki bi ga tlačila, temveč popolna praznota življenja, uničenje osebe, zasenčenje osebnega obstoja. Sovjeti ne uničujejo le narodov, hočejo tudi moralni pogin človeka. Ima sicer še ime

v Sibiriji, a ne zove ga nihče več. Izginil je za obzorjem.

Kako je že dejal stalinizirani, stigmatizirani, hipnotizirani zapadni Evropejec? Da je cerkev vendar iz malikovalcev in nevernikov napravila dobre katoličane. Zato pač mora kdo, morda Stalin sam napraviti iz boljševikov dobre Evropejce!...

Zaenkrat se ustavimo pri tem, kar je že naredil in še dela. Njegovi komisariji so tekom španske vojne odvedli v Sovjete 2800 otrok. Nemške čete so našle v Kavkazu nekaj teh otrok, ki niso skoro več poznali lastnega jezika. Ko so Angleži in Amerikanci zasedli Sicilijo in južno Italijo, je Višinski, potem svojih agentov spravil na stotine italijanskih otrok na ladje in jih potem poslal skozi Rdeče morje, Perzijski zaliv in Teheran v Sovjetsko Rusijo. Ti otroci so izgubljeni.

(Nadaljevanje sledi.)

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

KORZO - PONOS GORICE

Ze pri prvem koraku v sončno Gorico te prijazno pozdravi lepo tlakovana cesta, ki ji ob desni in levi stojita ob strani dva majcena grička, kot dva kipa ob vhodu v bogato palačo. Oseba, ki prvič obišče to mesto, se nehoti vpraša, ali bo imela cesta skozi videz samote. Ze po par metrih pa se razgrne pred njegovimi očmi slika prometne ceste. Na obeh straneh obdane z visokimi in lepimi poslopji. Marsikatero od teh ima videz palače. Pred to in ono se bohotijo košate platane, lepe in visoke srebrne smreke in tu in tam tudi vitke in temne ciprese.

Srednji del Korza je namenjen le vozilom, ob poslopjih in njih ograjah pa je hodnik za pešce, ki ga loči od osrednjega cestišča ozek pas. Podoben je zelenemu traku, vezanemu z rdečim cvetjem. Kajti nad zeleno travo se v senci platan in divjih kostanjev, vzpenjajo po žici divje vrtnice ali šipek. To lepo cvetje pozdravlja mimoidoče ves mesec junij in tudi prve dni julija. Platane spremljajo pešce prav do Garibaldija, divji kostanji pa do Verdijevega gledališča. Platane so že srednje starosti. Nič več niso nežne, da bi jih moral mestni vrtnar skrbno negovati, obnem pa še nimajo tiste

častitljive starosti, da bi jih mogli spoštovati kot naravne spomenike in jim izkazovati temu primerno zanimanje. Na njih glavah še ni srebrnega prahu, značilnega za stoletna drevesa. Vendar na so prav krepka drevesa. Kostanji pa nam v vročih poletnih dneh delajo prav prijetno senco in so nam v manjših nalivih dokaj varno zavetje. Seveda, kadar pa potegne burja, tedaj nas pred poljubi mrzlih in debelih deževnih kapelj ne obvarje niti dežnik. Kostanji so kot zreli možje, ki tiho in s pritajenim nasmeškom opazujejo mladino, ki se izprehaja v vseh letnih večerih in njih prijetni senci, daleč proč od vojnih grozot in družinskih skrbi.

Kot nam lepa zunanost palače naznanja še lepšo notranjost, tako so tudi za Korzom samim ulice in ceste izredne lepote. Ze od maja dalje se širi po njih sveži vonj platan, lip, akacij, smrečja in raznih listovcev. Zasebne vile pa so prav okusno zgrajene in nekatere celo izdajajo umetniško stran značaja vedrega Goričana.

Od Verdija dalje se Korzo izpremeni v pravo trgovsko žilo. Z obeh strani nas vabijo razni predmeti, okusno razstavljeni v izložbah. Tu in

tam ti pomežikne iz izložbe sveže cvetje pa tudi umetno, tako natančno posneto iz narave, da se nehoti ustaviš in prepričaš, jeli te ne vara.

Ves Korzo je tih, čeprav je velik promet. Saj ni več tramvaja, ki je nekdanj pripelje na tej lepi cesti. Nadomestilo so ga korjere, ki vežejo mesto z bližnjo in dalno okolico. Še vedno vozijo avtotaksiji, ki te hitreje pripeljejo na zaželjeni kraj. Najbolj oživi Korzo pri trgu. Tu je vedno polno voz in vozičkov, kolesarjev, avtomobilov in avtotaksijev. Precej moraš biti previden, ko prestopiš cesto, ako nočeš, da bi te pobožala težka roka nesreče.

Zanimiv pa je Korzo v lepih večerih. Tedaj lahko neopazno opazuješ njegove posetnike, ki pozabijo na vse, le na klepetavost ne. Tu presojaš in ocenjuješ okus Goričanov in si ustvarjaš podobo o njih zasebnem življenju.

Včasih pa ti Korzo celo dovoli, da spoznaš mrzličnost ljudi — in to je ob zavijanju siren v času alarma. Tedaj hite vsi vprek, vsak hoče biti prej na varnem. Iz tega lahko sklepamo, da kljub težkim razmeram, le nihče noče zapustiti solzne doline, ki pa nam velikokrat prinese tudi solze veselja. Rada.

Prijava inventarja

Županstvo Gorice razglasa: Na podlagi odredbe komisarja za nadzorstvo cen v tržaški, furlanski goriški, istrski in reški pokrajini so dolžna trgovska podjetja, ki imajo svoj sedež v Gorici, sestaviti inventar blaga v zalogi ali na poti o polnoči 15. julija, za katero nimajo izvirnih listin glede cene, izvora, prevoznih stroškov, zavarovalne itd.

V inventar se vpiše, razen količine, kakovosti in vrste posameznega blaga, tudi nakupna cena skupno z vsemi dodatnimi stroški.

Inventar se sestavi v dveh izvodi in sicer na tiskovinah, ki jih izdaja županstvo, in predloži istemu županstvu, soba št. 29, I. nadstr. najkasneje do 20. julija. Za vsako tiskovino se plača pristojbina L. 0.50.

Prepis inventarja, potrjen od županstva, se vrne podjetju, ki je predložilo prijavo. Ta prepis je dolžno podjetje hraniti do končne razprodaje blaga zapopadnega v inventarju.

Za podrobna pojasnila naj se prizadeji obrnejo naravnost na zvezo trgovcev.

Za župana: Tonkli.

Obnoveitev dovoljenj za motorna vozila

Pokrajinski svet zadr. gospod. javlja, da s 25. t. m. preneha veljavnost dosedanjih dovoljenj za promet motornih vozil. Prošnje za obnoveitev dovoljenj se mora predložiti na posebnih tiskovinah, ki so na razpolago na gospodarskem svetu, soba št. 3, do 20. t. m.

Repica in činkvantin

Spričo težav, ki jih imajo poljedelci pri sejanju repice, in ker so nekateri kmetje že vsejali del činkvantina, sporoča pokrajinski urad, da je dovoljeno mešano sejanje repice in činkvantina, če je z jamčen dober pridelek semena. V tem primeru se mora površina povečati za 50 od sto. Mešano sejanje repice in rdeče detelje ali drugih posevkov izvzema činkvantina je strogo prepovedano.

NAJDENI PREDMETI

Našla se je zlata verižica z obeskom, ki je shranjena v blagajni občinske uprave. Kdor more dokazati, da je lastnik te verižice, je vabljen da jo dvigne.

Izselitev v operativni pas Predalpe

Za pokrajine Bolzano, Trento in Belluno veljajo naslednje omejitve:

Za bivanje manj kot 7 dni. V slučaju, da bivanje traja manj kot 7 dni, ni treba nobenega dovoljenja za prihod in odhod. Vsi morajo dokazati na kontrolnih mestih z dokumenti, da je njihovo kratko bivanje v Predalpskem pasu nujno potrebno. Policija tega pasu ne priznava nobenega drugega dokumenta in pooblastila. Ker bo pregledovanje najstrožje, je v interesu vsakega potnika, da si preskrbi potrebne dokumente pred potovanjem.

Za bivanje nad 7 dni. Prošnje morajo biti pisane na kolokovanem papirju (6 L.) z natančno navedbo vzrokov prihoda in bivanja v kraju, kjer se nameravajo muditi več kot 7 dni. Prošnje morajo biti naslovljene na kvesturo dotičnega kraja. Šele ko dobi dovoljenje se lahko naseli v dotičnem kraju. Dovoljenje se more pokazati na kontrolnem mestu. Pripominja pa se, da se bodo dovoljenja težko izdala, posebno za prov. Bolzano ker je že popolnoma zasedena.

SLOVENSKA SLUŽBA BOŽJA

Ob 10. uri je vsako nedeljo in zapovedan praznik slovenske službe božja s pridigo tudi pri Sv. Ivanu.

DOPISI

GRAHOVO OB BAČI

V 66 letu starosti je umrl v Podbrdu g. Alojz Torkar. Bil je zaveden Slovenec in blagega značaja. N. p. v m. — Dne 28. Rožnika je umrl posestnik g. Anton Podoreh star 73 let iz Koritnice št. 1. Blag mu spomin. Družini in sorodnikom naše iskreno sožalje. Dalje se je dne 30. rožnika s strelivom ponesrečil v prsa g. Torkar Karl, doma iz Hudajužne. Zdravi se v Goriški bolnišnici.

Istočasno se sporoča cenjenemu občinstvu da na Grahovem posluje ob popoldanskih urah vsak dan v ljudski šoli zdravnik g. dr. Rutar Rado, doma iz Ljubljane mesto g. dr. Dušana Kovača, ker je na dopustu.

Širite „Goriški list“

Naš živilski trg

Zdaj pa res ne bi smela biti nobena gospodinja več v zadregi, kaj naj pripravi za obed. Zjutraj naj pohiti na trg, pa si lahko po mili volji izbere raznih vrtnih dobrin. Ni se ji treba več razburjati zaradi zelene solate, ker more kupiti prav lepo rumeno solato trdih glav in krhklih listov. Seveda mora pri pranju paziti, da listov ne pomečka. Na situ ocejeno solato naj strese v bel prt, prime ga naj za vse štiri roglje in naj ga parkrat zavijti po zraku v polnem krogu. Tako bo šla iz solate vsa voda in olja bo treba precej manj kot za moko solato. Še vedno je dovolj svežega pesnega perja, špinacije in rdeče pese. Tudi prvo papriko so nam že pripeljale na trg naše vrtnarice. Iz nje si moremo pripraviti prav okusno »srbsko« solato. Spečemo jo na štedilnikovi plošči, oddrgnemo kožico, nare-

žemo še novo čebulo, sveže paradiznike (ki so tudi že na trgu) in tudi nekoliko česna. Dodamo razne dišave, predvsem poper in denemo na mrzlo, najraje v posodo z ledom. Pred obedom zabelimo in serviramo izvrstno hladilno solato. Papriko lahko tudi nadevamo, seveda le takrat, ko imamo v shrambi kaj mesa.

Sladkega korenja je vedno več. Morda nekatere gospodinjke še ne vedo, da se da iz njega pripraviti marmelada, ki porabi malo sladkorja in je podobna marelični marmeladi. Korenje pa nam da dobro hladno solato in izboljša okus zelenjavnim juhama, predvsem na goveji. Kumarice so že velike in zato jim moramo odstraniti semenje. Prav tako tudi bučkam.

Pri nakupovanju sadja moramo imeti pa srečo, če hočemo preskrbeti za poslastico po obedu. Pri breskvah je vedno dolga vrsta ne samo

gospodinj, pač pa tudi moških. Marsikdaj se moram od srca nasmejati, ko poslušam dovtipno prerekanje med njimi. Tako mi čakanje hitreje mine.

Cvetja je precej, a še vedno preveč izprazni našo denarnico. Rada.

Razdeljevanje sadik zelja

Pokrajinski urad za kmečke ugotovitve, vabi kmete katerim je bila objavljena poveršina za pridelovanje zelja in kapusa po požetem žitu, naj začnejo pripravljati zemljišča, ker se bo po 20. t. m. že pričelo razdeljevanje sadik.

Točni dan za dvig teh sadik za posamezne občine, bo sporočeno v krajevnem tisku in z razglasi pri občinskih uradih za kmečke ugotovitve.

Prizadeti bodo morali dvigniti sadike v dnevih ki bodo določeni, da se sadike ne pokvarijo in se tako doseže pravilna rast.

ga zadela nesreča, kar Bog ne prizadeni!

»O, Bog se usmili, kdo bi na kaj takega mislil!«

»Na vse je treba pomisliti,« nadaljuje Petrinka. »Če bo ona slaba snaha, no, potlej pa se naša hiša — tudi ne bo porla... kajti podpirala jo bo Petrinka sama!« izreče žena premišljeno in odločno.

»O, Bog vas je dal, kaj pa mislite, mati!« Jablankama je kakor bi ju Petrinka s pestmi bila po glavi.

»Zato pa, da se razumemo: dokler nismo na raznem, ne prepišemo grunta...«

Mučen molk nastane. Oglednici sta se osupli zazrli v besednico, stoječo zraven mize. Stara je odpirala usta, da bi nekaj rekla, a Petrinka jo je prehitela:

»Lahko je takim, ki imajo svoje otroke preskrbljene. Grunt prepišejo sinu, sebi izgovorijo kot, pa vozi sin kakor več in znaš. Pri nas ni ta-

Bogu! Kar smo mogli smo dali hiši in grunt in blagoslovljen je bil ves naš trud, naša borna zemljica nam je le dobro obrodila, boljšega niti ne pričakujemo, saj je najboljša tisto, kar si sam pridelaš.«

»O, res je tako,« pritrdi jablanska mati spoštljivo.

»Skrbeti pa moramo, da se nam kdaj hiša na glavo ne podere,« nadaljuje Petrinka. »Dobra snaha hiši dva vogala podpira, slaba snaha pa tri podere!«

»O, sveto resnico govorite, mati!« zakliče jablanska, kakor bi zajokala.

»Govorimo odkrito in naravnost: če bo naša hči dobra snaha, postane ona naša hči. Jaz bom skrbela zanjo, nič se ji ni treba bati, četudi bi jo zapustil mož, moj sin, ali bi

ko. Naše ognjišče gori družini, gori otrokom, ki mu nalagajo. Veste, Petrinovo zemljo je zorala Petrinova družina sama, Petrinovi otroci delajo vsi za družino, vsi po svojih močeh skrbijo za hišo, vsi delajo za vse in vsi za enega. Zato ne gre, da bi na ljubo snahi razdirali ognjišče in družinsko srečo. Razen tega je pri hiši še nekaj negotnih. Razumete? O, bodite brez skrbi, tudi Petrinovo ognjišče bo s časom dogorelo. Ko se otroci razidejo, bo ognjišče ugasnilo in tedaj naj ga Jože znova podneti, da bo znova zagorelo. On dobi grunt, tako sva sklenila z očetom. Do tedaj pa ostane kakor je: očetu desna roka. Vaša hči pa postane naša hči in meni desna roka. Naše ognjišče jo bo ogrevalo in vsi moji otroci jo bodo imeli kakor sestro svojo. Tako je pri nas. Zdaj pa premislite in povejte.«

Kako naj govorita? Dekle je vsa zmedena, mati pa joka. Da, z robcem si briše solze, ki ji teko po licih. — »O, Petrinova mati, Bog vam daj zdravja še mnogo let!« zakliče z jokavim glasom. »Bog daj vašemu ognjišču ognja, da nikoli ne ugasne!« Tako je rekla žena pa si skrla glavo v dlani. S tem je povedala vse. Kakor je bila osupnila nad Petrinkino izjavo in je hotela stvar razdreti, se je zdaj temeljito premislila. Kako naj razdira, ko pa ima doma še kopico otrok, a dote ne bo imela Tončka kdo ve kaj. Zato tudi ne more zahtevati grunta. Še Bog da je tako. Kaj jima ni bil Jože nič prej omenil? — Nič. Nekaj je namigaval, da grunta še nima, vendar so mislili, da ga dobi, čim se oženi. Ne stori nič, je tako tudi dobro, oglednici sta zadovoljni, taki ženi kot je Petrinka zupata vse.

(Nadaljevanje sledi.)

IVAN MATIČIČ:

NA OGLEDIH

»Naš Jože in naša Tončka sta si dala besedo, kakor vidim, in prišle ste, da se o tem pogovorimo.«

»Seveda, mati, zato sve prišle,« brž poprime Tončkina mati. »O, le pogovorimo se, le z besedo na dan! Pravim, če bo pošteno in po pameti, čemu bi odlašali. Kakor vidim, sve prišle k poštenu hiši, kamor me ni sram ponuditi svoj hčer.«

Malone ginjeni so bili vsi spričo teh laskavih besedi; Jože je sklonil glavo, ker je čutil, da so se mu oči ovlažile. Celo Petrinka se je nekaj zakasnila z odgovorom.

»Ne, nikogar ni treba biti sram, kdor prestopi našo hišo. Dosti nas je, še več nas je bilo, a vsi smo imeli in še imamo dovolj dela in jela, hvala

Vesti iz Trsta in okolice Kmetijstvo

NAREDBA VRHOVNEGA KOMISARJA

PRIJAVA AVTOMOBILOV IN NADOMESTNIH SESTAVNIH DELOV

Prijavni rok: 25. julij.

Besedilo naredbe:

Da se zagotovi za vojevanje potrebna prevozna sredstva in se istočasno zagotovi možnost aprovizacije, odrejam na podlagi poverjene mi oblasti:

Člen I.) - 1.) Vsi avtomobili, avtokari in njih priklopni vozovi, nadomestni sestavni deli, gumijasti obroči in zračne cevi, ki so se dne 1. junija nahajale v Jadranskem Področju, ali katerih lastnik se je tega dne naselil v operacijski zoni Jadranskega Primorja, morajo biti prijavljeni do 25. julija 1944.

2.) Dolžni prijaviti so: imetniki in posestniki stvari, ki tvorijo predmet prijave, gospodarji ali upravitelji nepremičnin, v katerih se nahajajo prijave dolžne stvari, osebe, ki jih imajo v zalogi za svoj ali na račun tretjih, tudi ako so te stvari dobili v shrambo po 1. juniju 1944.

3.) Prijava pravilno za promet dovoljenih avtomobilov in avtokarov se naslovi na prefekta pokrajine, za katero ima vozno dovoljenje; za ljubljansko pokrajino se vozila prijavijo šefu pokrajinske uprave. Avtomobili in avtokari, njih priklopni vozovi in sestavni deli, ki počivajo, kakor tudi tozadevni gumijasti obroči in pnevmatiki, se morajo prijaviti prefektu pokrajine v kateri se nahajajo od dne 1. junija; v Ljubljanski pokrajini šefu pokrajinske uprave. Za prijavo treba uporabljati tozadevne tiskovine.

4.) Izjemni slučaji z ozirom na prijavo bodo določeni administrativnim potom.

Člen II.) Dovoljena je — s takojšnjo veljavo — prodaja avtomobilov, avtokarov, priklopnih vozov, sestavnih delov, pnevmatikov, kakor tudi katerasibodi drugačna usmerjenost teh objektov in nadaljna uporaba istih, le ako je potrjena od prefekta, kateremu je bila naslovljena prijava; v Ljubljanski pokrajini od šefa pokrajinske uprave. Prepovedane prodaje, tudi ako postavno utemeljene, so neveljavne.

Člen III.) Avtomobili, avtokari, priklopniki, sestavni deli, pnevmatike, ki ne bodo prijavljeni v določenem roku ali ki bodo v uporabi navzlic prepovedi, se takoj zaplenijo in lastnik nima nikake pravice do odškodnine.

Člen IV.) Prestopki proti tej naredbi se bodo kaznovali z denarno globo v neomejeni višini in z najmanj 6 meseci zapora ali pa z eno navedenih kazni.

Člen V.) Kdor v določenem roku izpolni svojo dolžnost prijave, ne bo kaznovan tudi ako ni v prošlosti zadostil predpisom za prijavo.

Člen VI.) Ta naredba stopa v veljavo z retroaktivnim učinkom od 1. junija 1944.

Trst, 24. junija 1944.

VRHOVNI KOMISAR
Rainer

Z ozirom na naredbo Vrhovnega komisarja, ki se tiče prijave avtomobilov, avtokarov in priklopnikov, nadomestnih sestavnih delov, gumijevih obročev in pnevmatikov, ki se kakorsibodi nahajajo v Jadranskem Primorju, se javlja, da je bil rok 15. julija podaljšan do 25. t. m., da se da obvezanim možnost točne izvršitve predpisane prijave.

Novo bombardiranje Trsta

V četrtek, 13. VII. 1944. je bil Trst četrty bombardiran. Večina bomb je padla v morje. Sredina mesta ni prizadeta. Prebivalstvo je pokazalo veliko discipliniranost. Število človeških žrtev še ni znano.

IZREDNO PODJETEN ČRNOBORZIJEANEC

Tržaška gospodarska policija je z aretacijo podjetnika Karla Fumis, via Gambini št. 3, ujela neverjetno podjetnega verižnika. Njegovi tozadevni knjigovodski računi gredo do 12 milijonov lir, do čim je policija v njegovem stanovanju našla za nič manj kot 15 milijonov lir raznega blaga. Ta podjetnik je trgovalec naravnost z vagoni na črni borzi nakupljenega blaga in ga prodajal z nad 100% dobičkom. Ševeda mu njegovi izvrstni »trgovski« posli ne bodo nič zalegli, ker je gospodarska policija vse njegovo imetje zaplenila. On sam pa je prišel navzkriž z zakoni za pobijanje črne borze. Čaka ga zato primerna kazen, ki pač ne bo mila.

VAŽNE PRIJAVE

Vse ladje za obalno plovbo in sicer jadrnice, motorne jadrnice, remorkerji in podobno, ako le presegajo 25 ton velikosti, se morajo prijaviti luški oblasti v Trstu (Ufficio censimento) do 20. julija.

Vrhutega, kakor že v Gorici, je prijava dvokoles postala z novo naredbo obvezna tudi za občino Trst. Naredba se tiče moških in ženskih koles. Zadnji rok za to prijavo je 14. julij.

Sport

DARNOLDI - CARNERA IN DRUGE BORBE

Nedelja na goriškem stadionu

Ako v nedeljo vreme ne bo nagajalo, bodo Goričani in ne samo Goričani zamogli prisostvovati borbi teh dveh svetovnoznanih orjakov. Pravzaprav je zadnji naliv bil za to srečanje dobra reklama, ker je poostiril radovednost in pričakovanje sportnikov cele pokrajine.

Temu srečanju, ki se bo pričelo ob 14.30 uri, da se Tržačanom in drugim gostom da možnost povratka z večernim vlakom, bodo tvorila lep sportni okvir srečanja znanih boksarjev.

Reja puranov

Najvažnejše za dobro obratovanje, rentabilno perutništvo je, da imamo živali in jajca za prodajo vse leto, tudi v tako imenovani mrtvi sezoni. Vsako delo je sredstvo za dosega cilja. Da cilj ne izpodleti, je treba način dela dobro premisliti in si napraviti smotrni načrt. To velja tudi pri perutništvu. Po slovenskih kmetijah po večini rede kuro, le v ptujskem in ljubomskem okraju ter Prekmurju nekaj več gosi, rac in pur. O kurjerji so naše gospodinje že precej poučene, manj znano je, kako je treba rediti pure, race in gosi, zato nekaj besed o tem.

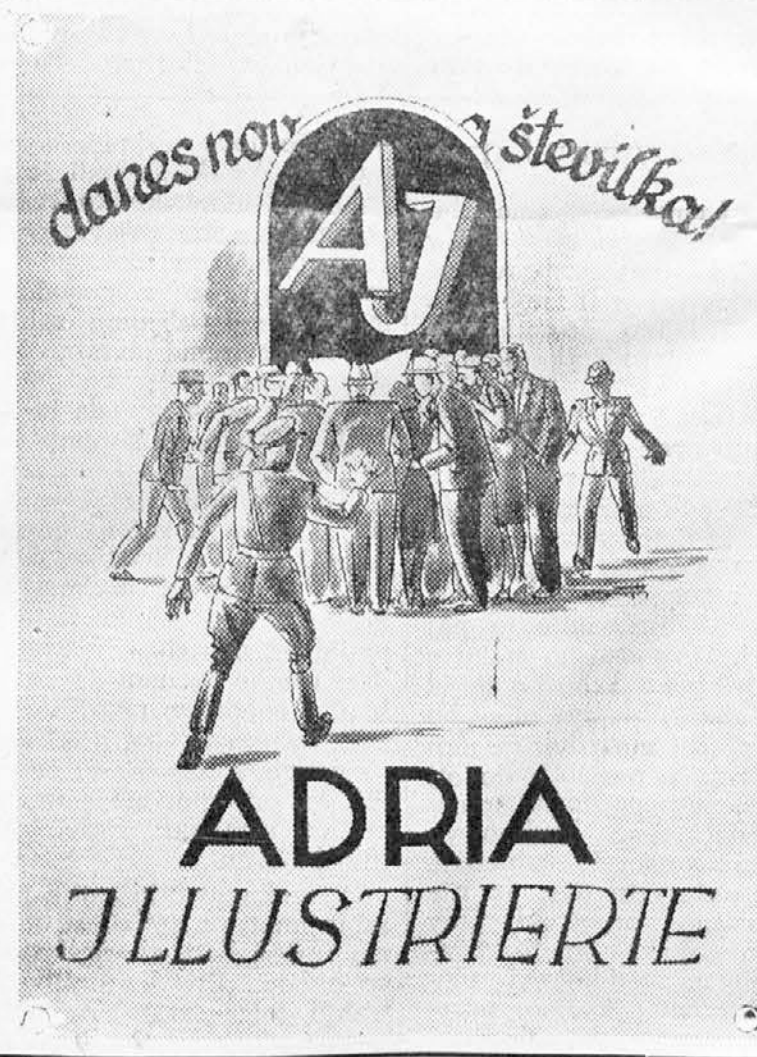
Pura je doma iz Srednje in Severne Amerike. V Srednjo Evropo je prišla šele v 16. stoletju. Od vseh domačih živali se je pura najpogostejše udomačila, zato ima še precej lastnosti divje ptice: ljubi svobodo (gre tudi po dva kilometra daleč od doma ter se ne zna vrniti), malo nese in barva jajc (rumenkasta lupina z rjavordečimi pikami) je ista kakor barva jajc divjih pur.

Najlaže in najceneje goje pure tam, kjer so planjave

pašnikov in gozdov. Tam si pura sama išče ves dan hrane: žuželke, črve, zelenje in je v tem času ni treba doma krmiti. Če goje večjo množino pur, je dobro, da imajo pastirčka, zaradi tega, ker se živali daleč odstranijo od doma in jih je zvečer težko najti, in tudi zaradi tega, da ne zaidejo na polje ali v vinograd, kjer povzročijo pravo opustošenje.

Za plemo uporabljajo dve leti stare živali, ker so šele te popolnoma razvite. Enemu puranu lahko dodelimo po deset pur. Ko dobijo pure spomladi živordeč greben, pričnejo nesti. To je v času od konca februarja do konca aprila. Najraje nesejo pod kakim grmom ali na skritem mestu, zato je treba paziti. Ne znese več kakor dvajset do trideset jajc. Puri se podložijo dvajset jajc, ki jih zelo pridno vali osem in dvajset dni. Ker sama ne gre iz gnezda, jo je treba v začetku valjenja vsak drugi dan proti koncu pa vsak dan dvigniti, da se naje in očisti. Prehrana malih puric je ista kakor pri piščancih, le da jim dajo malo več beljakovinske hrane in zelenjave. Mlade purice so zelo občutljive za vlago in mraz ter je treba do časa, ko dobe perje in gobe po vratu ter glavi, nanje veliko bolj paziti kakor na piščance. Najbolj jim škoduje rosa in dež.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorica

Na srebrni obli

Čudno, kam me vodijo misli! Toliko da je zbežal privid smrti, pa že mozdnam po stari, zemeljski, človeški navadi — o čem? O božjosti, ki se bržčas nikoli ne bo izpolnila. Ljudje, novi ljudje? Tu vse naokoli pa pušča, brez vode, brez vetra, brez življenja! Luna nam doslej ni dala še ničesar. Živimo ob tej trohici Zemlje, ki smo jo odnesli s seboj. In nazadnje, kje pa imamo dokaz, ki bi potrdili našo domnevo, da so na Luni ugodni življenjski pogoji? Prebredli smo na sto in sto kilometrov — pa nismo našli nobenega namiga o teh »ugodnih življenjskih pogojih! Zrak je slej ko prej redek — podnevi ne zatemnjuje zvezd, ponoči ne pomodri temnotnega neba. Na skalnatih tleh nobene sledi o vodi — ne, tu so nikoli ni voda lizala pečin.

In vendar nismo izgubili upanja. V naših pogovorih je polno vere, vere v »ono stran«. Svoja kramljanja začnemo vselej: Kdaj pridemo vendar na ono stran? Kakšna bo ona

stran? O tem pa vemo prav toliko, kolikor smo vedeli na Zemlji, to se pravi: ničesar.

Pod Tremi glavami, 7° 40' zah. dolžine 43° sev. širine — proti polnoči.

Nahajamo se ob vznožju gore — na severnem delu Morja nalivov — a ta gora je povsem drugačna kakor vzpetine, ki smo jih doslej srečavali na poti. Svetloba Zemlje, ki stoji le kakih 40° nad obzorjem, pada pošev na pečine, ki so podobne ogromnim gorskim cerkvam ali pravljicnim gradovom za velikanke.

To je prva gora, ki nima oblike okroglega kraterja. Podobna je ostanku masiva, ki ga je razdejala naravna katastrofa in polagoma oblizala voda.

Že govorimo o »delovanju vode! Čepav je to le plaha domneva, smo vsi iz sebe od prekipenja rado. Govorimo si: Če je tu bila voda, lahko sklepamo z gotovostjo, da je še sedaj na »oni strani«, in če je voda, je tudi zraka dovolj... Navzlic mrazu, ki pa pritiska nekoliko manj kakor v prejšnji noči, smo za hip stopili iz voza, da bi v slabi, poševni svetlobi Zemlje raziskali okoličino in se uverili, da naše domneve niso prazne. Ne vemo sicer še nič go-

tovega, jasno je le eno: sile, ki so oblikovale te gore, so bile drugačne kakor sile, ki so oblikovale druge okrogle vzpetine, na katere smo nasleteli dosihmal. Stena, ki se dviga strmo nad nami v tri vrhove — zato smo ji dali ime »Tri glave« — je na pogled del zidu, ki so ga zgradili giganti in se utaborili v njem. Stena se vleče proti severozahodu in se obrača k nam s svojo neosvetljeno stranjo. Le vrhovi se tam, kjer so obrnjeni proti Zemlji, bleste kakor troje srebrnih kap na črni glavah. Goro ločimo od neba samo po tem, da na njeni črni ploskvi ni zvezd, ki jih je polno vse nebo. Podobna je temnotnemu oblaku na sinjini nočnega, zvezdnega neba.

Po kratkem postanku — pregledati smo morali motor — smo spet krenili na pot. Ne morem več pisati, ker je nemogoče zbrati misli med to vožnjo: tla so razpokana, Zemlja meče sence, zato moramo biti vsi skrajno pazljivi. Spanje smo si razdelili tako, da trije delajo, eden počiva — tako ne zadržujemo voza. Zdažle spi Marta. Slišim jo, kako diha, mirno, enakomerno; ob luči zastrte svetilke ji opazujem obraz, ki gleda izza kupa kožuhov. Usta so ji malce odprta, kakor da bi ji šlo na smeh ali kakor da hoče koga poljubiti...

Ah, neumnost! Pojdimo dalje!

Tretji Lunin dan, 30 ur po polnoči, na Morju nalivov, 9° 14' zahodne dolžine, 43° 58' severne širine.

Čudno, čudno je, kar gledam... Blizu polnoči smo se odpravili izpod Treh glav. Pot je bila na moč utrudljiva, zlasti ker smo vsak hip zašli v sence raznih vzpetin. V teku ene ure smo morali nekajkrat postati, da bi si ogledali tla in izmerili višino zvezd, ki so nam zdaj edini kažipot. Pokrajina, ki jo prepletajo sence, je podobna gruči lahno osrebrnih oblakov... Mimo površnih obrisov ne razbereš ničesar... Vendar — ali ni morda ravno zato...

Trideset ur in komaj štirideset kilometrov imamo za sabo. Prerinili smo se končno do nekakšne sive proge, podobne sipini. V lahno upognjenem loku se vleče proti severozahodu na precej razsežnem prostoru in se svetlo odbija od mračnih tal skalnate puščave. Kolikor je moči razbrati v slabi luči Zemlje, se izgublja v posebni skupini pečin — tako mi je, ko da gledam fantastičen grad ali razvaline mesta. Mesta?

Pomikamo se vzdolž te proge; tod je pot dokaj boljša kakor po razdrti puščavi in tudi od začetne smeri su-

nam ni treba preveč oddaljiti. Hitro se bližamo skupini pečin, ki jih vidimo vse bolj razločno. Natanko vidimo fantastično nakopičene pečine, ki spominjajo na razvaline stolpov in poslopj.

Kaj naj mislim o vsem tem? Kako naj si obrazložim to stvar? Ne, ne! Vse skupaj je le prečudno! Obhaja me nekakšna praznoverna groza...

Kaj če bi...

Tretji Lunin dan, 36 ur na Morju nalivov.

Prekletstvo! Prekletstvo! Če izgubimo Tomaža... Že prva mrljica ga je hudo zdelala, in zdaj nova! Bog, reši ga! Reši ga, saj... To mrtvaško mesto!

59 ur po polnoči na Morju nalivov, pod Picom, 9° 12' zah. dolžine, 45° 27' sev. širine.

Zbiuam misli... Končno moram zapisati to!

Odložil sem pero; strmel v nerazumljive razvaline ali nakopičene skale in nehoti vzkliknil:

»Zlodeja, saj to je zares kakor mesto!«

Tomaž, ki je stal pri oknu in z rastočim zanimanjem opazoval pečine pred nami, se je ozrl vame. Bil je očitno razburjen.

(Nadaljevanje sledi.)